

УДК 377.1:616-07

DOI: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2026.2.16447>

Олена Мосієнко

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4026-4049>

Олександр Рублюк

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6078-6066>

Наталія Тодосійчук

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0616-9056>

Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж Житомирської обласної ради

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТЕХНОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ»

Olena Mosiienko, Oleksandr Rubliuk, Nataliia Todosiichuk

Zhytomyr Applied College of Pharmacy Zhytomyr Oblast Council

FEATURES OF PRACTICAL TRAINING FOR PROFESSIONAL JUNIOR BACHELORS IN MEDICAL DIAGNOSTICS AND TREATMENT TECHNOLOGIES

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз багаторічного досвіду реалізації практичної підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності І6 Технології медичної діагностики та лікування у Житомирському базовому фармацевтичному фаховому коледжі Житомирської обласної ради. Розглянуто нормативно-правову та навчально-методичну базу, що регламентує проведення виробничої та переддипломної практик. Обґрунтовано місце та роль практичної підготовки у структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми «Лабораторна діагностика», за якою готують майбутніх медичних лаборантів. Схарактеризовано організаційну та змістову складову практик, які проходять здобувачі освіти у клініко-діагностичних, біохімічних та бактеріологічних лабораторіях. Водночас висвітлено особливості співпраці коледжу з ключовими базами виробничої та переддипломної практик. Вказано на можливість вільного вибору місця проходження практики як елемента академічної свободи студентів. Автори слушно вказують на сильні та слабкі сторони закладу освіти в контексті забезпечення реалізації всіх змістових модулів практичної підготовки та шляхи подолання існуючих об'єктивних труднощів. Також детально представлено механізми, які використовує коледж для актуалізації та модернізації навчально-методичних матеріалів з практичної підготовки відповідно до потреб сучасних клініко-діагностичних лабораторій. У роботі здійснено аналіз ефективності виробничої та переддипломної практик здобувачами фахової передвищої освіти у ЖБФФК. Зокрема, наведено дані анонімних опитувань студентів щодо якості організації практик та представлено інформацію про працевлаштування випускників цієї спеціальності в клінічних лабораторіях медичних закладів Житомирської області у 2025 році. Автори наголошують на значному мотиваційному потенціалі виробничої та переддипломної практик у контексті популяризації спеціальності «Технології медичної діагностики та лікування».

Ключові слова: лаборант медичний; лабораторна діагностика; виробнича практика; переддипломна практика; фахова передвища освіта.

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the experience of practical training of professional junior bachelors majoring in 16 Medical Diagnostics and Treatment Technologies at Zhytomyr Applied College of Pharmacy Zhytomyr Regional Council. The regulatory, legal, educational and methodological framework governing the conduct of industrial and pre-diploma internships is considered. The organizational and content components of the internships that students undergo in clinical diagnostic, biochemical and bacteriological laboratories are characterized. At the same time, the features of cooperation between the educational institution and key bases for industrial and pre-diploma internships are presented. The possibility of free choice of the place of internship as an element of academic freedom of students is indicated.

The place and role of practical training in the structural and logical scheme of the educational and professional program "Laboratory Diagnostics" which trains future medical laboratory technicians are well-reasonable. The authors rightly point out the strengths and weaknesses of the educational institution in terms of insuring the implementation of all content modules of practical training and ways to overcome existing objective difficulties. The mechanisms used by the college to update and renew teaching and methodological materials for practical training in accordance with the needs of modern clinical and diagnostic laboratories are also presented in detail.

The paper analyzes the effectiveness of industrial and pre-diploma internships for students of Zhytomyr Applied College of Pharmacy. In particular, it presents data from anonymous student surveys on the quality of internships organization and

information on the employment of graduates of this specialty in clinical laboratories of medical institutions in Zhytomyr region in 2025. The authors emphasize the significant motivational potential of industrial and pre-diploma internships in the context of promoting the specialty 16 Medical Diagnostics and Treatment Technologies among students.

Key words: medical laboratory technician; laboratory diagnostics; industrial internship; pre-diploma internship; professional pre-higher education.

Вступ. Сучасна парадигма розвитку освіти в Україні передбачає, перед усім, формування у здобувачів вищої та фахової передвищої освіти інтегральних результатів, а саме базових, професійних та фахових компетентностей (Vitchenko et al., 2019). Компетентність окреслює коло знань та досвід, які дозволяють ефективно виконувати завдання фахівцям певної галузі. Знаннєвий компонент компетентностей успішно формується під час аудиторних занять (лекцій, семінарів, практичних занять) та самостійної роботи студентів. Водночас, набуття здобувачами освіти досвіду вимагає залучення додаткових форм організації навчального процесу (практики, стажування, науково-дослідна робота тощо).

На наше переконання, саме практична складова має відгравати провідну роль у підготовці фахівців галузі медицини, зокрема, фахових молодших бакалаврів спеціальності І6 Технології медичної діагностики та лікування. В умовах сьогодення дана спеціальність набуває виняткового значення, адже без проведення ґрунтовних клінічних аналізів не можливо встановити діагноз, призначити лікування та здійснювати моніторинг його ефективності. Водночас, діагностичні лабораторії оснащені новітніми аналітичними технологіями і вимагають залучення компетентних працівників, які володіють технікою лабораторних досліджень та мають навички обслуговування сучасних приладів. Набуття цих технік та формування численних фахових компетентностей, передбачених освітнім стандартом для спеціальності І6 Технології медичної діагностики та лікування, реалізується, зокрема, і під час проходження практик.

Аналіз літературних джерел продемонстрував відсутність досліджень даної проблеми саме у сфері фахової передвищої освіти. Більшість наукових публікацій стосуються бакалаврів та магістрів лабораторної діагностики. Так, досвідом підготовки спеціалістів технології медичної діагностики та лікування першого (бакалаврського) рівня вищої освіти діляться викладачі КЗВО «Рівненська медична академія». Зокрема, автори наголошують, що практичні та лабораторні заняття проводяться у медичних лабораторіях, де здобувачі спеціальності засвоюють теоретичні та практичні навички безпосередньо на робочому місці під керівництвом співробітника медичної лабораторії (Myaliuk et al., 2023). Особливостям підготовки бакалаврів і магістрів за спеціальністю «Технології медичної діагностики та лікування» присвячено аналітичний матеріал викладачів

Національного фармацевтичного університету (НФаУ) (Yeriomenko et al., 2020). У публікації автори також акцентують увагу на важливості практичної складової у реалізації освітньо-професійної програми «Лабораторна діагностика».

Ґрунтовний аналіз підходів до підготовки фахівців технології медичної діагностики та лікування всіх рівнів вищої освіти – бакалаврського (лаборант) та магістерського (лікар-лаборант) представлений у роботі О.С. Заблоцької. У статті авторка цілком слушно окреслює проблеми функціонування діагностичних лабораторій, які, своєю чергою, детермінують діяльність закладів освіти. До прикладу, у діагностичних лабораторіях не унормовано переліки лабораторних досліджень, які мають право виконувати, відповідно, фахові молодші бакалаври, бакалаври та магістри (Zablotska, 2019).

Окремі публікації мають виключно методологічний характер і присвячені, наприклад, методам формування окремих складових професійних компетентностей здобувачів освіти (Nikolaieva, 2017; Zablotska, 2019, Todosiichuk, 2022); розвитку їх критичного мислення (Stepanenko, 2020); засобам підвищення мотивації до навчання [Myaliuk et al., 2023] та формування готовності майбутніх лаборантів до безперервного професійного розвитку (Stepanenko, 2019).

Практиці, як невід'ємній складовій підготовки спеціалістів технології медичної діагностики та лікування магістерського рівня вищої освіти, присвячена робота колективу авторів НФаУ. У статті, зокрема, зазначається, що освітньо-професійною програмою для майбутніх лікарів-лаборантів передбачено 3 види практики – навчальна, виробнича і переддипломна. Їх метою є оволодіння сучасними методами, формами організації праці в галузі лабораторної діагностики, формування умінь та навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних лабораторіях та діагностичних центрах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності (Tishchenko et al., 2024).

Попри значну кількість і тематичне різноманіття згаданих наукових праць, доводиться констатувати брак комплексних досліджень, що фокусуються на специфіці практичної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів спеціальності І6 «Технології медичної діагностики та лікування». Зокрема, поза увагою науковців залишаються особливості реалізації практичної складової в межах освітньо-професійної програми

«Лабораторна діагностика», що потребує окремого наукового осмислення з урахуванням сучасних вимог ринку праці.

Мета дослідження – аналіз досвіду здійснення практичної підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності І6 Технології медичної діагностики та лікування у Житомирському базовому фармацевтичному фаховому коледжі Житомирської обласної ради (ЖБФФК). Ключові завдання: аналіз навчально-методичного забезпечення та баз виробничої та переддипломної практики; оцінка ефективності проходження виробничої та переддипломної практик здобувачами фахової передвищої освіти ЖБФФК.

Теоретична частина. Усі процедури, пов'язані з проходженням студентами практик регламентуються нормативними документами – Положенням про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти (наказ МОН України від 02.05.2023р. №510), Положенням «Про проведення практики» (затверджено директором ЖБФФК від 31.08.2023 р.), освітньо-професійною програмою «Лабораторна діагностика» (Сертифікат про акредитацію ОПП у сфері фахової передвищої освіти КО № 005517 від 23.06.2025 р.), навчальним планом та навчально-методичними матеріалами. Своєю чергою, навчально-методичні матеріали практик містять навчальну програму, методичні рекомендації, щоденник практики, звітну документація (характеристика здобувача освіти з бази практики, облік виконаних завдань). Усі перераховані навчально-методичні матеріали щороку оновлюються та є доступними здобувачам освіти та методичним керівникам практик на навчальній платформі ЖБФФК Moodle (<https://pharm.zt.ua>).

Виробнича практика (ВП) є обов'язковим компонентом ОПП «Лабораторна діагностика» та, відповідно до навчального плану, проводиться у IV (для студентів, що навчаються на основі базової загальної середньої освіти) та II (для студентів, що навчаються на основі повної загальної середньої освіти) семестрах. На проходження ВП передбачено 4,5 кредита ECTS/135 годин: 88 год. – безпосередня робота у лабораторіях, 45 – самостійна робота здобувачів освіти, 2 год. – підсумковий модульний контроль.

Програма практики включає 3 змістових модулі: ЗМ 1. Робота у клініко-діагностичній лабораторії (30 ауд. год.); ЗМ 2. Робота у бактеріологічній лабораторії (30 ауд. год.); ЗМ 3. Робота у санітарно-гігієнічній лабораторії (28 ауд. год.). Зміст ВП ґрунтується на продемонстрованих здобувачами освіти результатах навчання під час вивчення трьох фахових освітніх компонент (ОК) «Мікробіологія з основами імунології та технікою мікробіологічних досліджень», «Клінічні лабораторні дослідження», «Гігієна з основами

екології та технікою санітарно-гігієнічних досліджень». Разом з тим, слід врахувати, що необхідні для проходження ВП компетенції формуються і іншим ОК, передбаченими ОПП, зокрема такими як: гістологія з технікою гістологічних досліджень, безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі, Основи психології та міжособове спілкування, медичної етики та деонтології.

Відповідно до програми ВП у *клініко-діагностичній лабораторії* (КДЛ) здобувачі освіти знайомляться зі структурою лабораторії та особливостями її функціонування. Важливим завданням практики є вивчення видів обліково-звітної документації та набуття навичок роботи з лікарняними інформаційними системами документообігу (МІС/ЛІС). Також здобувачі освіти вивчають форми та порядок здійснення контролю якості лабораторних досліджень. Оскільки на момент проходження ВП студенти вже оволоділи технікою проведення загального клінічного аналізу крові саме ці методики відпрацьовуються у лабораторії. Зокрема, здобувачі освіти вдосконалюють навички взяття капілярної крові, техніку роботи з вакуумними пробірками, підготовки біологічного матеріалу для подальших досліджень (до прикладу, відпрацювання техніки виготовлення якісних мазків крові) тощо.

Одним з центральних завдань, яке стоїть перед студентами під час ВП, є ознайомлення з роботою сучасних автоматичних гематологічних аналізаторів та автоматизованих систем цифрової візуалізації та морфологічного аналізу клітин крові. У курсі ОК «Клінічні лабораторні дослідження» здобувачі освіти детально вивчають принципи роботи різних видів гематологічних аналізаторів, їх будову та порядок обслуговування. Натомість, формування навичок роботи з цими приладами можливе виключно в умовах функціонуючої лабораторії.

Отриманні під час вивчення ОК «Мікробіологія з основами імунології та технікою мікробіологічних досліджень» знання та навички вдосконалюються у *бактеріологічній лабораторії*. Студенти готують поживні середовища, висівають патологічний матеріал з його подальшим культивуванням, вивчають характеристики колоній патогенних бактерій та за морфологічними і біохімічними ознаками їх ідентифікують. Також під керівництвом лікаря-лаборанта знайомляться з порядком здійснення ідентифікації бактерій на автоматичних бактеріологічних аналізаторах. Здобувачі освіти відпрацьовують вже знайому їм техніку визначення чутливості мікроорганізмів до антибіотиків.

Окремий блок роботи у бактеріологічній лабораторії присвячений вивченню серологічних методів дослідження. Зокрема, студенти відпрацьовують техніки класичних серологічних реак-

цій (аглоутинація, гемаглоутинація, преципітація тощо) та сучасних експрес-методів (імунофлуоресценсії (ІФ), імуноферментним аналізом (ІФА), радіоімунним аналізом (РІА)). Цей блок ЗМ2 має винятково важливе значення, оскільки в умовах навчальної лабораторії коледжу відпрацювання саме серологічних методів дослідження патологічного матеріалу має суттєві об'єктивні обмеження.

Спільним завданнями для роботи у всіх лабораторіях є вивчення здобувачами освіти правил техніки безпеки в т.ч. біобезпеки та інфекційного контролю; ознайомлення з нормами сегрегації (сортування, розділення) контамінованих відходів та їх упакування; відпрацювання методик деконтамінації приладів, лабораторного обладнання та устаткування.

Вище наведені змістові модулі ВП у повному обсязі реалізуються на базі клініко-діагностичної лабораторії Житомирської обласної клінічної лікарні ім. О.Ф. Гербачевського. В структурі цієї КДЛ функціонує 6 відділів: клініко-гематологічний, біохімічний, цитологічний, імуно-серологічний, бактеріологічний, ПЛР-діагностики. Кожен відділ оснащений сучасними автоматичними та напіваавтоматичними аналізаторами, які щорічно забезпечують виконується понад 1,6 млн досліджень. КДЛ Житомирської обласної клінічної лікарні є багаторічним партнером ЖБФФК у здійснення якійсної підготовки фахівців лабораторної діагностики. Завідувачі лабораторії та провідні її співробітники є членами комісій з підсумкової атестації здобувачів освіти, рецензентами та співавторами навчально-методичних розробок, освітньо-професійних програм. Окрім того, дана лабораторія є базою для щорічних професійних стажувань викладачів фахових дисциплін.

Варто зазначити, що базою ВП можуть бути і інші клініко-діагностичні лабораторії, що діють при районних лікарнях за місцем проживання здобувачів освіти. Вільний вибір бази проходження практики є важливим елементом реалізації індивідуальної освітньої траєкторії студентів ЖБФФК.

Попри вище наведені сильні сторони нашого закладу освіти у проведенні ВП констатуємо і певні труднощі, які пов'язані з реалізацією ЗМ3. Робота у *санітарно-гігієнічній лабораторії*. Проблема полягає у тому, що Житомирський обласний центр контролю та профілактики хвороб, що має у своєму складі структурний підрозділ санітарно-гігієнічну лабораторію не співпрацює із закладами освіти та не приймає студентів на практику. Тому цей блок ВП здобувачі освіти проходять на базі навчальних лабораторій коледжу. Відповідно до програми практики, студенти визначають параметри мікроклімату приміщень та здійснюють лабораторне дослідження ґрунту

та стічної води.

За результатами роботи кожного дня практики здобувачі освіти роблять відповідні записи у щоденнику (Bobkova et al., 2025; Todosiichuk et al., 2023), які своїм підписом засвідчує безпосередній керівник від бази практики. У кінці кожного змістового модуля керівник практики пише відгук (стисло характеризує обсяг та якість виконання завдань, фіксує можливі зауваження та пропозиції) та, відповідно до критеріїв, оцінює роботу здобувача освіти.

Підсумкова оцінка з ВП включає в себе бали, отримані на базі практики (30%), бали, що виставляє методичний керівник від коледжу (30%) та результати проходження тестів модульного контролю (40%). Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти під час проходження ВП є прозорими, релевантними та зафіксовані у навчально-методичних матеріалах.

Переддипломну практику (ПП) проходять студенти випускних курсів обсягом 9 кредитів ECTS/270 годин: 178 год. – безпосередня робота у лабораторіях, 90 – підготовка теоретичного матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання, 2 год. – підсумковий модульний контроль. Програма практики передбачає 4 змістових модулів: ЗМ 1. Робота в клініко-діагностичній лабораторії (66 год.); ЗМ 2. Робота в біохімічній лабораторії (42 год.); ЗМ 3. Робота в бактеріологічній лабораторії (42 год.); ЗМ 4. Робота у санітарно-гігієнічній лабораторії (28 год.).

Характер переддипломної практики суттєво відрізняється від виробничої, а саме:

- здобувачі освіти вже ознайомлені з багатьма аспектами щодо організації роботи клінічних та бактеріологічних лабораторій, правил техніки безпеки, внутрішнього розпорядку та функціональних обов'язків різних категорій їх співробітників;

- здобувачі освіти володіють базовими навичками обслуговування лабораторних приладів в т.ч. гематологічних та бактеріологічних аналізаторів; знають алгоритми здійснення лабораторних досліджень від відбору та підготовки патологічного матеріалу до внесення результатів у лікарняну інформаційну систему, що дозволяє керівнику практики залучати студентів-практикантів у робочий процес на будь-якому етапі дослідження – преаналітичному, аналітичному та постаналітичному.

Окрім того, базами ПП переважно є спеціалізовані лабораторії, які стають першим місцем роботи для випускників коледжу. Це створює сприятливі умови для успішної адаптації молодого фахівця у трудовому колективі, забезпечує ознайомлення зі стандартними операційними процедурами (СОП) певної лабораторії. До прикладу, у 2025 році студенти обрали для прохо-

дження ПП спеціалізовані лабораторії у м. Житомир: обласний центр крові, перинатальний центр, онкологічний диспансер, ургентну лабораторію міської лікарні №1 та клінічні лабораторії, що діють при районних лікарнях за місцем проживання здобувачів освіти.

Розпочинається ПП з роботи у *клініко-діагностичній лабораторії*, де здобувачі освіти виконують завдання щодо здійснення цілого спектру гематологічних досліджень, а також відпрацьовують методики дослідження сечі; ознайомлюються з лабораторними дослідженнями органів травлення, мокротиння, спинномозкової рідини, рідин із серозних порожнин тощо. Необхідно підкреслити, що домінуючими серед видів виконаної роботи у КДЛ є дослідження крові та сечі (понад 90% від усього обсягу).

Слід також зазначити, що під час практик майбутні лаборанти мають можливість безпосередньо працювати саме з патологічним матеріалом, адже згідно нових вимог лабораторії не мають права надавати закладам освіти для навчальних цілей патологічну крові та сечу своїх пацієнтів.

Наступним етапом є робота у *біохімічній лабораторії*, з якою здобувачі освіти знайомляться вперше під час ПП. Першочергово студенти вивчають специфіку функціонування цієї лабораторії та принципи обслуговування обладнання, що використовується для досліджень, в т.ч. біохімічні аналізатори. Відповідно до змісту програми ПП студенти вдосконалюють вже наявні навички та знайомляться з актуальними алгоритмами дослідження системи гемостазу, білкового, вуглеводного, ліпідного, водно-мінерального обмінів та їх кінцевих продуктів. Слід відмітити, що у кожній біохімічній лабораторії є свої «домінуючі» дослідження, які значно переважають у загальному пулі здійснюваних аналізів. Наприклад, у період пандемії та постпандемії ковіду активно визначали D-димери та С-реактивний білок, як важливий показник запального процесу в організмі. Є лабораторії, які використовують специфічні методики, які не входять до навчальної програми і здобувачі освіти оволодівають ними безпосередньо під час практики. Так, у біохімічній лабораторії центру крові визначення гемоглобіну здійснюється якісним купрум-сульфатним методом.

Одним з важливих аспектів роботи студентів у біохімічній лабораторії є вивчення впливу ліків на результати досліджень. Питання інтерференції лікарських засобів є провідною темою науково-пошукової діяльності, що здійснюється здобувачами освіти у рамках функціонування Студентського наукового товариства ЖБФФК.

Працюючи у *бактеріологічній лабораторії* студенти вдосконалюють вже наявні навички приготування поживних середовищ, посіву, культивування та ідентифікації мікроорганізмів,

визначення їх чутливості до антибіотиків; відпрацьовують методи серодіагностики. Зміст програми ПП передбачає вивчення та відпрацювання схем мікробіологічних досліджень збудників повітряно-краплинних бактеріальних інфекцій, патогенних коків, ентеробактерій, збудників кандидозів, умовно-патогенних мікробів (в т.ч. аналіз на дисбіоз). Оскільки визначення усіх збудників вірусних інфекцій та переважної більшості бактеріальних на сьогодні здійснюється методом полімеразної ланцюгової реакції, вивчення цієї методики є обов'язковим під час проходження ПП. Також студенти знайомляться з особливостями здійснення санітарно-бактеріологічних досліджень змивів, перев'язувального і хірургічного матеріалу на стерильність. Слід відмітити, що не усі КДЛ містять у свої структурі бактеріологічні (імунологічні) відділи, тому змістовий модуль 3 ПП, зазвичай, реалізовується на базі клініко-діагностичної лабораторії Житомирської обласної клінічної лікарні ім. О.Ф. Гербачевського.

Як і у випадку виробничої, реалізація ЗМ 4. переддипломної практики «Робота у *санітарно-гігієнічній лабораторії*» здійснюється на базі навчальних лабораторій коледжу. Програмою ПП передбачено такі види роботи з цього змістового модуля: проведення інструментальних досліджень в умовах виробництва; визначення рівнів шуму; проведення дозиметричного та радіометричного контролю за об'єктами довкілля; санітарно-гігієнічне дослідження повітря та питної води; гігієнічна експертиза харчових продуктів.

Результати щоденної роботи у лабораторіях та оцінка навчальних досягнень здобувачів освіти фіксуються у щоденнику, який є основним звітним документом з проходження ПП та зберігається у архіві коледжу протягом 5 років. Підсумковим етапом ПП є тестовий модульний контроль і захист звіту, який здійснюється у форматі круглого столу за участю здобувачів освіти та викладачів фахових дисциплін. Під час круглого столу кожен студент презентує результати своєї роботи у лабораторії: детально описує методики, за якими здійснювалися дослідження; принцип роботи та особливості обслуговування обладнання; характер документообігу тощо. Особливо цінними є пропозиції здобувачів освіти щодо актуалізації змісту фахових дисциплін та програм практики з урахуванням їх досвіду та реалій функціонування сучасних лабораторій. На основі звітів з ПП циклова комісія медико-біологічних дисциплін оперативно приймає рішення щодо оновлення змісту навчальних програм, лекцій та практичних занять. Наприклад, впроваджується вивчення нових методик дослідження, натомість, алгоритми, які не використовуються у лабораторіях, вилучаються з програм.

З метою моніторингу якості надання освіт-

ніх послуг здобувачі освіти після ВП та ПП проходять анкетування, яке дозволяє корегувати змістові та організаційні аспекти практик. У 2025-2026 рр. переважна більшість опитаних (81%) отримали виключно позитивні враження від проходження практики, а понад 78% – високо оцінили рівень адаптації до діяльності в реальних умовах (рис. 1). Студенти також дали високу оцінку навчально-методичного забезпечення проходження практики та консультативної ролі методичних керівників.

Деякий розподіл думок констатуємо у відповідях щодо оцінки новизни знань і навичок отриманих під час практики: 68% стверджують, що знання і навички були новими, 31% – схилиються до думки, що вони вже володіли ними на момент проходження практики. Також 90% опитаних високо оцінили корисність ПП для своєї майбутньої професійної діяльності. Третьюкурсники у опитувальнику також зазначили, що під час навчання у коледжі отримали достатньо знань та здобули необхідні для роботи у лабора-

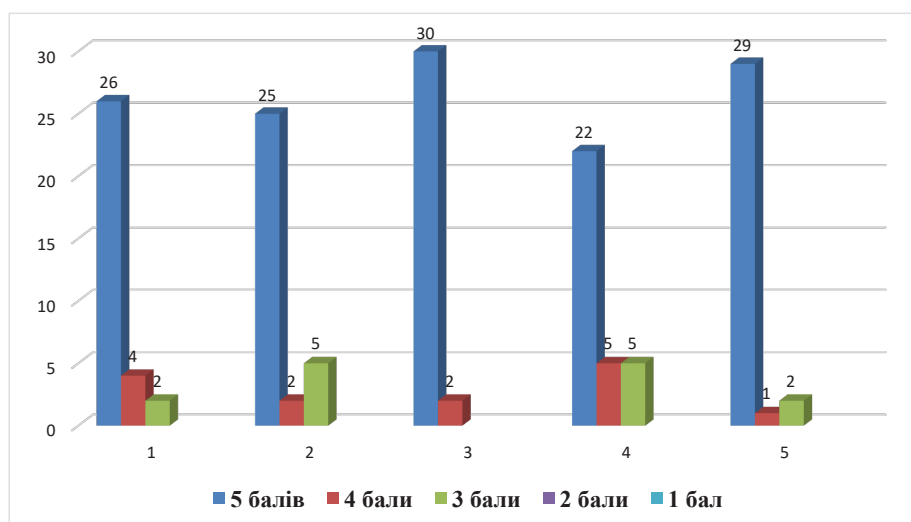

Рис. 1. Результати опитування здобувачів освіти щодо якості проходження переддипломної практики у 2025-2026 рр. (кількість респондентів – 32)

Умовні позначення: 1 – загальні враження від практики; 2 – рівень адаптації до діяльності в умовах лабораторії; 3 – навчально-методичне забезпечення практики; 4 – новизна отриманих знань та навичок; 5 – значення практики для майбутньої професійної діяльності.

торії вміння та навички, а, отже, мають достатній рівень професійної компетентності. Результати анкетування аналізуються на засіданнях циклової комісії медико-біологічних дисциплін та є підґрунтям для удосконалення програм практик з метою підвищення їх ефективності.

Ще одним важливим показником ефективності практичної підготовки у ЖБФФК є працевлаштування випускників за спеціальністю: у 2025 році 90% здобувачів освіти ОПП «Лабораторна діагностика» розпочали свою трудову кар'єру у лабораторіях медичних закладів Житомирської області; 10% – вступили до закладів вищої освіти медичного профілю на бакалаврські програми спеціальності І6 Технології медичної діагностики та лікування. Належить зазначити, що така тенденція зберігається впродовж багатьох років без огляду на об'єктивні труднощі такі як дистанційне навчання, викликане пандемією (2020-2022 рр.) та повномасштабна війна 2022 року.

Висновки. Підсумовуючи, необхідно підкреслити, що організація виробничої та переддиплом-

ної практик у ЖБФФК здійснюється відповідно чинних нормативно-правових актів МОН України та підготовлених на їх основі внутрішніх розпорядчих документів коледжу. Навчально-методичні матеріали практик відповідають діючій освітньо-професійній програмі «Лабораторна діагностика», яка регламентує підготовку фахових молодших бакалаврів спеціальності І6 Технології медичної діагностики та лікування. Перегляд та оновлення навчально-методичних матеріалів ВП і ПП здійснюється систематично з урахуванням сучасного стану розвитку галузі, рекомендацій роботодавців та обґрунтованих побажань здобувачів освіти.

Виробнича та переддипломна практики займають відповідне місце у структурно-логічній схемі ОПП «Лабораторна діагностика» і є інтегральною частиною блоку дисциплін фахової підготовки майбутніх лаборантів. Зміст програм ВП та ПП, з одного боку, ґрунтується на фактичних знаннях, вміннях та навичках, отриманих здобувачами освіти під час вивчення фахових освітніх компонент, з іншого – враховує потенціал баз практик

для подальшого вдосконалення наявних у студентів компетентностей та їх використання в умовах реально діючих спеціалізованих та різнопрофільних лабораторіях.

ЖБФФК гарантує здобувачам освіти можливість вільного вибору місця проходження практик та систематично здійснює моніторинг якості її реалізації шляхом анонімних опитувань. Слід також зазначити, що якісно організована практика має значний мотиваційний потенціал та відкриває студентам специфіку їх майбутньої професії – лаборант медичний.

Перспектива подальших досліджень. Водночас, перспективним, на нашу думку є аналіз особливостей здійснення практичної підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності І6 Технології медичної діагностики в умовах відсутності професійного стандарту та необхідності перегляду та актуалізації діючого освітнього стандарту.

Інформація про фінансування. Автори заявляють про відсутність фінансування для проведення цього дослідження та написання цієї статті.

References

1. Bobkova, V. V., Mosienko, O. O., Rubliuk, O. M., & Todosiichuk, N. A. (2025). *Shchodennyk vyrobnychoi praktyky dlia studentiv spetsialnosti 224 Tekhnolohiia medychnoi diahnostryky ta likuvannia* [Industrial practice diary for students of the specialty 224 Medical diagnostic and treatment technology: A textbook for students and teachers of medical and pharmaceutical institutions of professional pre-higher education]. PP RUTA. [in Ukrainian].
2. Mialiuk, O. P., Korobko, L. R., Nevhadovska, P. M., & Kaskiv, M. V. (2023, October 11–12). Vazhlyvi aspekty pidhotovky spetsialistiv OPP «224 Tekhnolohii medychnoi diahnostryky ta likuvannia» u KZVO «Rivnenska medychna akademiia» [Important aspects of training specialists of the ERP "224 Technologies of medical diagnostics and treatment" at the CME "Rivne Medical Academy"]. Proceedings of the 3rd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Priority directions of research in scientific and educational activities: problems and prospects", Rivne, Ukraine. 218–221. [in Ukrainian].
3. Mialiuk, O. P., Nevhadovska, P. M., Marushchak, M. I., Khmeliar, I. M., & Turovska, I. O. (2023). Motyvatsiia do navchannia studentiv-bakalavriv spetsialnosti «224 Tekhnolohii medychnoi diahnostryky ta likuvannia» – profesiina hra [Motivation for training of bachelor students of specialty "224 Technologies of medical diagnostics and treatment" – professional game]. *Okhorona zdorovia ta osvita – Health & Education*, (4), 284–288. <https://doi.org/10.32782/health-2023.4.42> [in Ukrainian].
4. Nikolaieva, I. M. (2017). Metodyka formuvannia khimichnoi skladovoi profesiinoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv laboratornoi diahnostryky [Methodology of forming the chemical component of

Інформація щодо конфлікту інтересів. Автори не повідомляли про потенційний конфлікт інтересів.

Внесок кожного з авторів. Олена Мосієнко та Олександр Рублюк – розробили методологію дослідження.

Тодосійчук Наталія – здійснювала аналіз даних. Усі автори брали участь у підготовці рукопису та аналізі результатів.

Автори схвалили остаточний варіант рукопису.

Інформація про використання штучного інтелекту. Автори рукопису свідомо засвідчують, що у процесі проведення дослідження та підготовки цього рукопису не використовували жодних інструментів або сервісів генеративного штучного інтелекту для виконання будь-яких завдань, перелічених у Таксономії делегування завдань генеративному штучному інтелекту «GAIDeT» (Generative Artificial Intelligence Delegation Taxonomy, 2025 p.). Усі етапи роботи – від концептуалізації до фінального редагування – виконані без залучення генеративного штучного інтелекту, виключно авторами.

professional competence of future bachelors of laboratory diagnostics]. *Pedahohichna osvita – Pedagogical Education*, (6), 40–42. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2017.105522> [in Ukrainian].

5. Stepanenko, V. V. (2019). Formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv z tekhnolohii medychnoi diahnostryky ta likuvannia do bezperervnogo profesiinoho rozvytku [Formation of readiness of future specialists in medical diagnostic and treatment technologies for continuous professional development]. *Visnyk Luhanskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni Nauky – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, 1(324), 278–284. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1\(324\)-1-278-284](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-1-278-284) [in Ukrainian].

6. Stepanenko, V. V. (2020). Rozvytok krytychnoho myslennia u studentiv spetsialnosti «Tekhnolohii medychnoi diahnostryky ta likuvannia» [Development of critical thinking in students of the specialty "Technologies of medical diagnostics and treatment"]. *Visnyk Luhanskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni Nauky – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, (5), 136–146. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-5\(336\)-136-145](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-5(336)-136-145) [in Ukrainian].

7. Tishchenko, I. Yu., Filimonova, N. I., & Dubinina, N. V. (2024, March 20). Praktyka yak nevid'iemna skladova profesiinoi pidhotovky fakhivtsia za spetsialnistiu «224 Tekhnolohii medychnoi diahnostryky ta likuvannia» [Practice as an integral component of professional training of a specialist in the specialty "224 Technologies of medical diagnostics and treatment"]. Proceedings of the International Remote Scientific and Methodological Conference "Actual issues of training

specialists: realities and prospects", Kharkiv, Ukraine. 16–18. Retrieved from: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/19382/1/16-18.pdf> [in Ukrainian].

8. Todosiichuk, N. A. (2022). Osoblyvosti vykladannia biolohichnoi khimii z biokhimichnymy metodamy doslidzhennia maibutnim medychnym laborantam [Peculiarities of teaching biological chemistry with biochemical research methods to future medical laboratory assistants]. *Aktualni Pytannia Pryrodnycho-Matematychnoi Osvity – Actual Issues of Natural and Mathematical Education*, 1(19), 52–59. Retrieved from: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/12585> [in Ukrainian].

9. Todosiichuk, N. A., Dovzhenko, L. V., Mosienko, O. O., & Rubliuk, O. M. (2023). Shchodennyk z praktyky «Pereddyplomna praktyka» dlia studentiv spetsialnosti 224 Tekhnolohiia medychnoi diahnostryky ta likuvannia [Internship diary "Pre-graduation practice" for students of the specialty 224 Medical diagnostic and treatment technology: A textbook for students and teachers of medical and pharmaceutical institutions of professional pre-higher education]. NOVOhrad. [in Ukrainian].

10. Vitchenko, A. O., & Vitchenko, A. Yu. (2019). Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni vyshchii osviti: osvitalia innovatsiia chy reformatorskyi symuliakr doby postmodernu? [Competence-based approach in modern higher education: educational innovation or reformatory simulacrum of the postmodern era?]. *Vyshcha Shkola*, (4), 52–66. [in Ukrainian].

11. Yeriomenko, R. F., Kozar, V. V., Dolzhikova, O. V., & Lytvynova, O. M. (2020). Pidhotovka fakhivtsiv osvitno-profesiinoi prohramy «Laboratorna diahnostryka» yak odyn iz vazhlyvykh aspektiv sotsialnoho zdorovia [Training of specialists of the educational and professional program "Laboratory diagnostics" as one of the important aspects of social health]. *Sotsialna Farmatsiia v Okhoroni Zdorovia – Social Pharmacy in Health Care*, 6(3), 3–7. <https://doi.org/10.24959/sphhcj.20.193> [in Ukrainian].

12. Zablotska, O. S. (2019). Problemy i perspektyvy pidhotovky fakhivtsiv z laboratornoi diahnostryky [Problems and prospects of training specialists in laboratory diagnostics]. *Mahistr Medsestryntva – Master of Nursing*, (1), 69–76. Retrieved from https://www.zhim.org.ua/magazine/mag_1_21_2019.pdf#page=69 [in Ukrainian].

13. Zablotska, O. S., Hordiichuk, S. V., Nikolaieva, I. M., Antonov, O. V., & Makhnovska, I. R. (2022). Metodyka formuvannia spetsialnykh kompetentnostei bakalavriv tekhnolohii medychnoi diahnostryky ta likuvannia na praktychnykh zaniatiakh z dystsypliny «Biolohichna ta klinichna khimii» [Methods of forming special competencies of bachelors of medical diagnostic and treatment technology at practical classes in the discipline "Biological and clinical chemistry"]. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*, 2(109), 109–132. [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(109\).2022.109-132](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(109).2022.109-132)

Електронна адреса відповідального за подання статті: mosiienko.olena@pharm.zt.ua

Дата першого надходження статті до видання: 13.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 08.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)